

trgati. Če je močen veter kolje podrl ali razmajal se mora spet postaviti; trtini črviči se morajo pokončati.

3. V hmeljnikih. Ta mesec se mora hmelj drugokrat okopati in dobro osipati, hmeljnje privezati in spodnje mladike odtrgati, koristno je tudi, če se 4 šolnje visoko od zemlje vse perje potrga.

Na polju in senokošah. Žetva zimskega žita in ogrišice se začne, rani krompir se koplje, kositev se konča, lucerna se že lahko drugokrat kosi, kuruza (turšica) in krompir se mora okopati in osipati, lan in knoplje se morajo pleti. Detelja za seme se naj pokosi. Za prihodnje sejanje ogrišice se morajo njive pripravljati. Na pokosene senokoše se mora marljivo voda napeljavati.

Pri ulnjaku. Roji, ki se ta mesec puščajo, ne veljajo mnogo, zatorej je bolje, če se rojenje celo brani. Prenajšajo se bučele v kraje, kder je več medu. Prepolni panji se morajo podložiti.

Pri ribnikih. Ribniki se morajo iztrebiti in če je velika vročina se mora črsta voda v nje napeljavati.

Log in lov. Strugice se morajo iztrebiti in če je potreba nove napraviti. Drevesni črvi in kebrji se morajo pokončavati, drevesnice se morajo zaljevati. — Potrto in suho vejje odstraniti. — Smola se dela. Mlade race strelaj in brani polje velike zverjadi.

Sadjereja.

III.

O žlahtnih mladikah (cepičih).

1. Zlo važno je pri požlahtnjenju dreves to kake mladike (cepiči) se morajo za to jemati, ker one so, tako rekoč, duša prihodnega drevesa, ker imajo vse jegove lastnosti v sebi. Morajo se zatoraj vsikdar vzeti od zdravih rodovitih in takih dreves, ktera prinašajo naj boljši sad.

2. Naj boljše mladike za požlahtnjenje so ednoletne, krepke in take vejice, ktere nimajo velikega stržena in izrastejo na drevesnem vrhu in sicer na oni strani, ki je naj bolj proti solncu obrnena. — Dveletne vejice se samo tedaj naj jemljejo, kedar ednoletnih celo ni.

3. Morajo se vsikdar vzeti samo lesene vejice pa nikdar sadovne ali tako imenovane vodne (divje, nore) mladike. Pri breskvah in marelicah je vendar izjemka, ker pri teh so lesene in sadovne vejice zvečkino skupej kar vendar celo ne škodi.

4. Celo ne potrebno je, da bi drevo, od ktere se jemljejo cepiči, že bilo prej prinašalo sad, zadosti je, če se le ve, da je res kake žlahtne vrste.

5. Oči, ki se nahajajo na sredini letnih vejic, so naj boljše, one vendar, ktere celo poleg dveletnih vejic sedijo, in one ki so na vrhu vejic, so celo za nič.

6. Vejice za kopuliranje in cepljenje se morajo že v zimi meseca januarja, februarja odrezati, v suhi kleti z peskom ali na vrtu na senčnem kraju čez polovico z jemljo pokrite hraniti. Poprek se morajo cepiči prej odrezati, ko začnejo gnati.

7. Cepiči od zlo občutljivih dreves, se morajo pred zimo, prej ko namreč začne zmrzovati, celo kratki od dveletnih vejic odrezati in na zračnem volhkem mestu, kder ne morejo zmrzniti, s peskom ali z prstjo tako pokriti hraniti, da samo za palec gornji jih delki iz zemlje molijo.

8. Če dobiš že precej suhe cepiče, je moraš tako dolgo v volhko prst položiti, dokler jih ne rabiš. Na prav soknatih drevesih taki cepiči bolj in lepše rastejo kakor celo črsvi.

10. Če se jabelka in hruške zgoda v pomladi cepijo, se to lahko zgodi s celo črsvimi cepiči. Na jablani nekteri rajše cepijo tanke na hruške pa debele cepiče.

11. Vejice za okuliranje morajo biti celo soknate vzete iz vrha in one strani drevesa, ki je proti solncu obrnena, morajo tudi biti že popolnoma lesene pomladne vejice. Vejice za okuliranje se ne smejo rezati v veliki vročini, temoč zvečer ali zgodaj zjutra in naj bolj o toplem dežu, ker se tedaj jih oči naj lože izluščijo. Da se vendar ko naj bolj soknate ohranijo, se jim mora listje do petljice odrezati, ker po njem odleti mnogo soka.

12. Če imaš cepiče pri rokah, je reži še le tedaj, kedar je bočes cepiti, če pa suhe dobiš, je 2—3 dni vložiti za jeden palec globoko, ali v volhko zemljo ali gnojnico.

Navodi k narodnemu gospodarstvu.

(Dalje.)

Del IV.

23. Ko se nam je zdaj pokazala prva obča potreba, ktere nam je krožno posredstvo, že lahko previdimo, kaj ta pomočna zamembina biti ima, in kako nam v naših poslih pomaga. Mislimo si pa zato še enkrat kateri narod ali ktero deželo, kder bi se kaj takšnega, kar mi denar imenujemo, še nič ne poznalo, kder bi vsa zamemba bila le blago za blago. Ko bi se narod množil si vesi in mesta zidati hotel, tu bi mu v vsem delovanju in življenju takšno zamenjevanje silno vporno in nadležno bilo; pa, ko bi se kakšna roba ali blago iznašlo, ktere ga bi vsak človek želel, vede, da brž ko zadobi ga lahko za kar koli druga zamenj; s tim bi vse prejšnje sitnosti minole. Kaj bi ta roba bila, na tem nam še za zdaj nič ni ležeče, samo da je takšna, da jo vsakdo in v vsakem času želi; bodi si potem kopar, železo, zlato, srebro, sol ali kakšna koli druga roba, ki je v obče zelena in zamenljiva. Ko je to tako, kmetovaveu ni treba hoditi z svojimi poljskimi pridelki neposredno k črevljarem, kovačem ali s pitanim volom k solarjem, temuč vse to kar mu je odveč in potrebno v zamembo drugih stvari, proda na trgu za ono obče zeleno robo, z ktero si potem vsakoršnih drugih stvari pridobiti more. Če se ta posredivna roba da lahko drobiti brez da bi pri tem kaj na veljavi gubila, je v lastniku na volji, je samo ob priliki, toliko zameniti kar mu ravno treba a ostali del si lahko shranjuje in ob potrebah in priložnostih rabi.

24. Še večje koristi je takšno krožno zamenljivo posredstvo, onemu, ki nima drugega blaga nego delo svoje: ta lahko dela, kder mu drago, a to ne za izdelek, ktere ga bi sam potreboval, temoč ktere ga boljše izdelovati ve in mu tako večjo plačo in večji dobiček donaša. Po takem more se delovanje opravljati po porazdelivanju dela in nič ni na tem ležeče, če se delavec peča samo z načinjanjem igličnih glav ali rokovicami, ko se mu delo le dobro plača: z prisluznim krožnim sredstvom pridobi si lahko živež, obleko, streho in kar mu je druga potrebna za vgodno življenje, vse to mu dojde po delu ene vrste, v kateri je naj bolj izurjen.

(Dalje prihodnjic.)

Koliko je v Avstriji za vojaštvo pripravnih ljudi.

Državno ministerstvo je dalo sestaviti število za vojaštvo (soldate) pripravnih ljudi po razmerah tistih 4 let, iz katerih se novinci (rekruti) nabirajo. To poštevanje pa je razodelo, da blizo 34 milijonov duš, ki jih šteje avstrijsko cesarstvo, spada v prvo vrsto vojaščini podvrženih 340.000 fantov; med temi jih je 82.008 za vojaštvo popolnoma pripravnih in sicer:

v doljni Avstriji	4928	na Primorskem	1728
v zgornji Avstriji	2088	na Moravskem	5076
na Solnograškem	2461	na Šleskem	976
na Koroškem	874	na Českem	12980
v zahodni Galiciji	1422	v Banatu	4084
v vzhodni Galiciji	4966	na Erdeljskem	5559
v Bukovini	1012	v Tirolski	3520
na Ogerskem	21190	v vojaški granici	5300
na Krajnskem	1081	na Hrvašk. in v Slavoniji	2408

Izobraženje učiteljev ljudskih šol v gospodarstvu.

Centralno glavarstvo gospodarskega društva v Hesiji je dovolilo lani in odprlo gospodarsko šolo za učitelje ljudskih šol; ta šola se bode tudi letos 1868 1. avgusta začela in konca septembra nehala. Uk je razdeljen v dva razreda, v prvega stopijo učitelji, ki prvo leto pristopijo v drugega pa oni, ki so se že jedno leto učili. Učijo pa se v vsakem razredu sledeči predmeti. Kemija in fizika potrebna za poljedelstvo, rudoznanstvo (mineralogija), zemljeznanstvo (geognozija), razdeva (anatomija) in fiziologija rastlin in živali; zemljemerstvo (geometrija) za rabo izražanja plošav in teles; učilo se bo gospodarstvo sploh; poljedelstvo, živinoreja, sadjereja in vinoreja. Po izhodih, pogovarjanju in dokazovanju se bode razjasnevalo učenje in učenci drugega razreda se bodo tudi vadili v kemičnih in fizikalčnih skušnjah in v rabi drobnogleda (mikroskopa).

Tako učenje učiteljev ljudskih šol v popolnem gospodarstvu gotovo ni samo prav pametno temoč tudi neizmierno koristno vpeljanje in mora prinašati mnogo lepega sadu in poboljšati gospodarstvo. Kdaj še bomo mi imeli te koristne šole?

Dopisi.

Iz Maribora. 7. t. m. se je tukaj sošlo prav lepo število rodoljubov, ki so se pogovarjali zastran slovenskih taborov. Sklenolo se je, da bo prvi tabor v Ljutomeru 9. avgusta to leto, drugi v Savinski dolini; čas tega in drugih sledečih se bode še le kesneje odločil. Napravljen se je tudi glavni program za vse tabore, kateremu se vendar po okolčinah taborov lahko kaj pridra ali odvzame. Za vse tabore je ustanovljen posredni odbor od pet članov ki ima sedež v Mariboru. Program prinesemo prihodnjič.

Iz Maribora. V nedelje 12. t. m. popoldne je čitavničin izhod k. sv. Marjeti na Pesnici in 19. je polletni zbor v čitavnici.

Iz Ruš. 4. julija. D. G. V kljub slabega vremena, smo posvečevali dan obiskovanja Marije, pri naši podružnici na Smolniku prav praznično. Prišli so namreč milostivi knezo škof, našo zalo crkvico obiskavat, stopijo na pridiznico, in so nam z krepko in gladko besedo na srca govorili, in dokazovali; kolika potreba je dan današnji se zapeljivih bukev in časnikov varovati, in na kakšno vižo se krivi preproki spoznajo in kolika dolžnost je katoliških staršev, in predstojnikov skrbeti za zdrav nauk svojim.

Po odhodu milost. kneza so se pa zbrali nekteri udje, našega bralnega društva, in so začeli doma veselico s pesmico „Jek“ in več drugimi. Tudi lepi govori so bili, med drugimi so tudi č. g. doktor G. nas počastili s svojim priličnem govorom, — hvala jim!

Kar se našega društva tiče, je res majheno v številu, ali temelj je dober, zato upamo, da se z časoma pomnoži, in ker imamo vrlega in značajnega predsednika, se bodo naši ljudje če dalje bolj zavedali, in bolj živo spoznavali potrebo takojšnih društev. Velika korist je zdaj za kmeta ako pridno poštene časnike (kakor so hvala Bogu, naši slovenski) prebira; on se tam uči modrega kmetovanja; — pa tudi, kar je dan danas silo potrebno, da se ne da zmotiti vsakemu potepencu, in veterinjaku, in ga zamore, če je potreba, z krepko, in spametno besedo tako pobiti, da se kar osramotjen dalje potegne. — Ker vendar časniki posameznim preveč drago dojdejo, so potrebna dobra bralna društva, ki se lože več časnikov naročijo. Posnemajte nas dragi kmetje.

Od sv. Jakoba v Slov. goricah. (Adresa podučiteljev radgonskega okraja.) (Konec.) Konec adrese: „Znano je tudi, da podučitelji zraven učiteljstva oskrbljujejo korsko in erkovniško službo a dohodke zaračuni si nadučitelji; — le po nekterih župah dobijo revni podučitelji nekatere viharje kot tako imenovani „Trinkgeld“.

To bi bilo stanje podučiteljev po deželi.

Ker se v novejših časih resno govori o povzdigi ljudskih šol, naj se tedaj tudi podučitelji v gmotnem oziru tako postavijo, da ne bodo pomankaja trpeli, nego se mirno bolj in bolj s pogumnostjo in marljivostjo izobraževali ter tudi svoje dolžnosti na tanko izpolnjevali. Iz teh tukaj navedenih žalostnih razlogov, smo podučitelji radgonskega okraja sklenoli slavni okrajni zastop zaupno prositi, da interpelira visoki deželni in državni zbor, da se vendar enkrat ljudski učitelji sploh, posebno pa podučitelji v gmotnem oziru povzdignejo. Tako adresa.

Ako se erkovniška služba od učiteljstva loči, ne bodo mogli učitelji lahko izhajati, kajti učnina ni zadosti, da bi živeti mogli. Dobro bi tedaj bilo, da se erkovniška služba ne loči nego učiteljem toliko doda da bodo v stanu imeti hlapca, ki bo erkovniška dela opravljal.

Podučiteljem je silno treba, da se jihovi letni dohodki trdno ustanovijo. Gotovo ne bo preveliko, ako dobijo na leto kakih 365 gld., kajti se morajo takrat razun stanovanja s vsem preskrbeti. Kako to uravnati, kje potrebne pomoči iskati, pretresajo naj naši deželni zbori, ter predložijo visokemu državnemu zboru.

Konečno se še spominjam nekega občno pohvalnega pisma nekdanjega ministra Dr. Baha do vseh deželnih poglavarstev, v kojem tako le pravi: „Zadobljene zasluge in vtrjena skušenost se vselej čislajo in svojo plačo dobijo. Zmirom se bom jaz (Bah) tudi za to potegoval, da bodo

zvesti in mnogo zasluženi vradniki zastran stanovitne službe in zastran dostojnega „penziona“ postavno oskrbljeni in, da bodo moži, ki državi udano in zvesto služijo, brez skrbi zaradi svoje prihodnosti.“ So pač lepe besede!

Vbogi učitelji! na nas je Bah v svoji okrožnici celo pozabil, mi ostanemo vedno sirote“.

Dajte toraj nam učiteljem dostojno plačo, kajti le tako morete tirjati od nas dostojno delo. Dajte nam dostojni živež, in pobožni, modri in pridni mladenčci bodo kaj radi nastopili učiteljski stan.

Strmski.

Iz Ormuža. V nedeljo, t. j. 19. julija t. l. bode na vrtu g. Janeza Stoeger-ja v Ormužu lepa narodna veselica z godbo, b kteri se prijazno vabijo vsi rodoljubi. Začetek ob treh popoldne, vstop prost.

Iz Ptuja. Dostikrat sem bral slavno napredovanje ljutomerske čitalnice, jako me je veselilo, da v tistem kraju se narod tako izvrstno odlikuje. Z veseljem sem štel o veselicah, ktere so zdaj v Ljutomeru v čitalnici sami drugokrat v okolici bile in ktere so tako dopadle, tako izvrstne bile, da so nemškutari pod milim nebom nemškutarijo zakleli in očitno prisegali, da hočejo od tiste dobe Slovenci biti. Zna-biti bi znal kateri misliti, ljudje nekoliko preveč pišejo in govorijo, papir je potrpežljiv. Jaz pa rečem, da je vse gola resnica, česar sem se sam prepričal. Bil sem namreč pred nekterimi tedni v Ljutomeru in sem dve večeri tudi čitalnico obiskal. Kako je tam vse živo in veselo! Če bi jaz nemškutar bil, bi jim tudi tisto večer še pritegnol, da hočem „Slovenec“ biti. Veliko udov je bilo v krasni sobi, kateri so se prav po domače zabavljali s pogovarjanjem, z igranjem, s časniki itd. Bilo je tudi lepo število izvrstnih, domoljubnih in krasnih gosp in gospodičin, ktere so prav po slovensko, proti vsakemu prijazne bile. Teško sem se ločil pozno večer od takega društva in bolj teško sem zapustil Ljutomer, ker tako izvrstni narodnjaki živijo. To je bila navadna večer, brez da bi bila posebna veselica, poseben vzrok, zakaj bi se udje zbrali. Zato vam rečem vsem „Slava! le tako naprej!“ Ne vstrašite se nemškutarjev, saj jih imate celo malo, pa še tisti so po „16“, kakor je J. V—k v „Novicah“ pisal. Podpirajte pa tudi čitalnico vsi, kateri ste narodni možje, posebno pa kmetje pristopite vsi, saj vam ne bo žal. Le premislite, kako potrebni so v zdajnem posebno za Slovane žalostnem času vsakemu človeku časniki potem tudi podučence, in kje to vse naj bolj prilično najdete?

Gotovo v čitalnici, kar imajo veliko časnikov, ker se snidejo učeni možje, kateri vas bodo radi podučevali in vam povedali, česar se morate poprijeti, da zadobite povsodi, kar nam po pravici gre. Ako pride nemškutar k vam, da vam druge reči blebete, mu le vsakokrat recite: „Mi smo mi, vam pa se je še v Ljutomeru zelje pogubilo“.

Politični ogled.

Pravi se, da se v ministerstvu poljedelsta na vse sile dela, da bi se poravnalo, kar se je dozdal zamudilo. Obširne postavne osnove se pripravljajo, ktere se bodo ozirale na potrebe avstrijskega poljedelstva. Posebno se imajo po vseh tirjatvah sedajne dobe predručaiti kmetiške šole.

Ministerstvo pravosodja, bogočastja in notrajnih zadev je razglasilo zaukaz, kateri določuje izvrševanje zakonske postave od 25. maja t. l. Prvi oddelek tega zaukaza določuje, kdaj se smejo oklici opustiti in kdaj se ima dati dispens, drugi oddelek sklepanje civilnih zakonov, tretji predajo obravnavalnih pisem v zakonskih zadevah od erkvenih oblastnj na posvetne.

Brambovsko ministerstvo je ukazalo, da mora vojaštvo pri vseh prilikah, pri kterih bi se kaj nerednega pripetiti vtegnolo, pripravljeno biti, da priteče policiji na pomoč.

Hrvaško vprašanje je toliko rešeno, da bo hrv. deputacija zapustila v kratkem Pešt. — Zastran Reke so se zedinili, naj se to vprašanje reši po kraljevih predlogih v dežel. zhorih v Peštu in Zagrebu. Glede jezika se bo vstreglo vsem hrvaškim željam. Hrvaški zbor bo pošiljal 23 poslancev v Pešt in volil 5 delegatov.

V Českem je omladinski tabor na „Valečavi“ bil prepovedan zavoljo prevelike splošnosti in nedolčnosti. Med ljudstvom je splošna nezadovoljnost.

Francoska vlada tirja 100.000 novakov in hoče imeti 800.000 vojakov na nogah — Jul. Favre je med drugimi rekel: Francoska nima zadosti denarja da bi se plačevalo cesartvo.